

شاخصه‌های تولید نمایش‌نامه‌های قرآنی

شیوه‌های برداشت از شاخص‌های هنری قصه‌های قرآنی برای متون نمایشی (رادیو)

تألیف:

دکتر احمد رنگار

دکتر ویدا همراز

(از اعضای هیئت علمی دانشگاه صداوسیما)

انتشارات دانشگاه صداوسیما

سرشناسه	زرنگار، احمد، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پدیدآور	شاخصه‌های تولید نمایش‌نامه‌های قرآنی: شیوه‌های برداشت از شاخص‌های هنری قصه‌های قرآنی برای متون نمایشی (رادیو) / تألیف احمد زرنگار و ویدا همراز؛ ویراستار محمود گرجی.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، انتشارات، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۲۴۴ ص.
شابک	978-600-838062-7
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
عنوان دیگر	شیوه‌های برداشت از شاخص‌های هنری قصه‌های قرآنی برای متون نمایشی (رادیو).
موضوع	قرآن -- قصه‌ها Qur'an stories
موضوع	نمایشنامه قرآنی Qur'an plays
موضوع	نمایشنامه رادیویی فارسی Radio plays, Persian
موضوع	نمایشنامه نویسی Playwriting
موضوع	اقتباس‌های رادیویی Radio adaptations
موضوع	نمایشنامه فارسی -- تاریخ و نقد Persian drama -- History and criticism
شناسه افزوده	همراز، ویدا، ۱۳۴۴ -
شناسه افزوده	دانشگاه صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، انتشارات
رده بندی کنگره	PIR۲۸۳۷
رده بندی دیویی	۸۲۰۲ فا ۸
شماره کتابشناسی ملی	۷۴۰۵۳۸۰
وضعیت رکورد	فیپا

انتشارات دانشگاه صدا و سیما

شاخصه‌های تولید نمایش‌نامه‌های قرآنی

عضو انجمن فرهنگی ناشران کتاب دانشگاه

ویراستار: محمود گرجی

طرح جلد: علیرضا امامی

صفحه‌آرایی: راضیه سادات فرهانیان

امور چاپ و نشر: خلیل‌اله بیات

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سروش

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۹

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۸۰-۶۲-۷

کلیه حقوق این اثر متعلق به دانشگاه صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

تهران - خیابان ولی‌عصر (عج)، ابتدای بزرگراه آیت‌اله هاشمی رفسنجانی (نیایش)، دانشگاه صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران

انتشارات (تلفن و دورنگار) ۲۲۴۵۲۸۴۴ - فروشگاه: ۲۲۱۶۸۶۲۰

www.iribu.ac.ir

مقدمه

این کتاب، با هدف آموزش «نمایش‌نامه‌نویسی قرآنی در رادیو» تالیف شده است. اگرچه برخی کتاب‌های در دسترس، کلیات نویسندگی رادیویی را بیان می‌کند، به نظر می‌رسد درباره موضوعات خاص مانند قصه‌های قرآنی، هنوز راهنمای جامعی تدوین نشده و فقط یک پایان‌نامه در این باره در دانشگاه صداوسیما تدوین شده باشد. نویسندگی نمایش‌نامه‌های رادیویی، به لحاظ ویژگی‌های خاص این رسانه صوتی، پیچیدگی و ظرافت‌های خاص دارد که متون نمایش رادیویی را از متون مشابه برای تئاتر متمایز می‌کند؛ نمایش‌نامه‌های رادیویی، تنوع موضوعی درخور توجهی دارند و به دو گونه تخیلی و غیر تخیلی برای گروه‌های سنی در شبکه‌های مختلف تولید می‌شوند. این ظرافت‌ها هنگام استفاده از کلام وحی در شکل هنری آن حساسیت خاص می‌یابد؛ آن دسته از نمایش‌نامه‌ها که برای شبکه‌های قرآن، معارف و دیگر شبکه‌های سراسری و استانی بر اساس مفاهیم قرآنی نوشته می‌شود، زمانی وزین و در برگیرنده پیام‌های اخلاقی و دینی خواهد بود که نویسنده، اقتباس‌نمایشی را با شناخت کافی از منبع اصلی یعنی قرآن کریم انجام دهد و اصول نویسندگی رادیویی را نیز هم‌زمان به کار گیرد.

با توجه به این ضرورت، در این کتاب پس از بیان ابعاد مختلف هنری، محتوایی و تفسیری داستان‌های قرآنی، تلاش شده نوزده شاخص مهم قصه‌های قرآنی، تشریح و توصیف شود. بدیهی است که در مجال بیشتر، با تحقیق و کنکاش و کاوش گسترده‌تر، می‌توان به این تعداد افزود. سپس با توجه به اهمیت انعکاس قصه‌های قرآنی در رسانه، روش‌های استفاده از این قصص برای تولید نمایش‌نامه‌های رادیویی بیان شده و در پایان، برای درک بهتر فرایند اقتباس و استفاده از مفاهیم قرآنی در نمایش‌نامه‌های رادیویی، نمونه‌هایی از متون نمایشی - که دانشجویان رشته رادیو دانشگاه صداوسیما با تکیه به مطالب کتاب نوشته اند - ارائه شده است.

بدیهی است استادان محترم و خوانندگان علاقه‌مند با پیشنهاد‌های سازنده خود، بر غنای این گونه پژوهش‌ها خواهند افزود. در خاتمه، از حمایت‌های بی‌دریغ آقای دکتر اسفندیاری، رئیس محترم دانشگاه صداوسیما و همه کسانی که ما را در به انجام رساندن این پژوهش یاری دادند، قدردانی می‌شود.

احمد زرنگار - ویدا همراز

فهرست

۹.....	واژه‌شناسی «قصه».....
۱۱.....	«قصه» در قرآن.....
۱۴۴.....	دسته‌بندی قصه‌های قرآن.....
۱۸.....	انواع اقتباس.....
۲۷.....	شخصیت‌پردازی در قرآن.....
۲۷.....	انواع شخصیت در قصه‌های قرآن.....
۳۰.....	اهداف داستان در قرآن.....
۳۰.....	۱. اثبات نبوت.....
۳۲.....	۲. یکپارچگی ادیان آسمانی.....
۳۳.....	۳. ترسیم ریشه تاریخی اسلام.....
۳۴.....	۴. همسانی سیره پیامبران و واکنش امت‌ها.....
۳۴.....	۵. امیدآفرینی در دل پیامبر(ص) و مؤمنان.....
۳۵.....	بازگویی الطاف حق بر پیامبران.....
۳۶.....	آزادی هنری در داستان‌سرایی قرآن.....
۳۶.....	۱. نادیده انگاشتن عناصر تاریخی.....
۳۷.....	۲. گزینش حادثه‌ها.....
۳۷.....	۳. آزادی در چینش صحنه‌ها.....
۳۸.....	۴. نگرستن از زاویه‌های گوناگون به یک حادثه.....

۵. ارائه گزارش‌ها و تصویرهای گوناگون از یک صحنه ۳۹
۶. ترسیم حقایق در قالب داستان ۴۰
- مختصات و ویژگی‌های هنری قصه‌های قرآنی ۴۱
- ۱- بیان حقیقت (حقیقت‌گویی) ۴۲
- ۲- واقع‌گرایی (درستی گزاره‌ها) ۴۴
- ۳- گزینش صحنه‌های درس‌آموز (انتخاب‌گرایانه و گزینشی) یا شکست وحدت زمانی ۴۶
- ۴- نظم ویژه در بیان داستان ۴۹
- ۵- بررسی از زاوایای متنوع، یا تکرار و مکررگویی ۵۱
- ۶- آمیختگی مطالب، یا داستان در داستان ۶۴
- ۷- مقدمه دورنگر یا شیوه آغاز یک قصه یا تنوع و تفنن در داستان‌پردازی ۶۵
- ۸- نقل قول مستقیم گفت‌وگوها ۶۶
- ۹- کاربرد واژه‌های متفاوت ۶۶
- ۱۰- داوری قاطع درباره سخن دیگران ۶۸
- ۱۱- ارائه مطالب به نحو احسن ۷۰
- ۱۲- حدوث شخصی «واقعی» و «بقای نوعی تمثیلی» ۷۲
- ۱۳- ارائه الگوی خوبان و نمونه بدان ۷۵
- ۱۴- فشردگی گفت‌وگو ۸۰
- ۱۵- گره‌افکنی و مبهم‌گویی ۸۳
- ۱۶- گفت‌وگوهای میان‌قصه‌ای ۸۷
- ۱۷- طرح ناگهانی قصه ۸۹
- ۱۸- پرده پوشی و عقیف گویی قرآن ۱۰۴